
[2023-75-RE](#)

Causa 2023-75-RE

(Martín Sánchez c/ Vilalta Armengol)

Número de registre 485-2023. Recurs d'empara

Aute del 20 de novembre del 2023

BOPA núm. 146, del 29 de novembre del 2023

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 2 de novembre del 2023, per la representació processal de la Sra. Beatriz Martín Sánchez, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute de l'11 d'octubre del 2023 i contra la sentència de l'11 de maig del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de les resolucions impugnades i que retrotregui les actuacions al moment anterior a dictar-se la sentència de la Sala Civil que desestima els recursos d'apel·lació, per tal que se'n dicti una altra "*entrant al fons dels recursos de les parts, i procedint a la seva resolució, prenent en consideració els elements probatoris obrant en Autes*";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Dominique Rousseau;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 21 de gener del 2021, la representació processal del Sr. Francesc Xavier Vilalta Armengol va presentar una demanda de mesures provisionals a tramitar segons l'article 63 de la Llei 3/2012 qualificada de modificació de la Llei qualificada del matrimoni contra la Sra. Beatriz Martín Sánchez en què sol·licitava diverses mesures sobre la pàtria potestat, la guarda i custòdia, el domicili, el règim de visites i la pensió respecte dels seus dos fills menors.

1.2. El 26 de juliol del 2022, la Batllia va dictar una sentència mitjançant la qual decidia estimar parcialment aquesta demanda de mesures provisionals definitives, tot i acceptar algunes de les demandes efectuades per la Sra. Beatriz Martín Sánchez en la seva demanda reconvençional.

1.3. Ambdues parts van formular sengles escrits d'aclariment, i, el 10 d'octubre del 2022, la Batllia va dictar un aute que desestimava la petició d'aclariment de la Sra. Beatriz Martín Sánchez i donava lloc a la petició d'aclariment del Sr. Francesc Xavier Vilalta Armengol, precisant que l'atribució del domicili familiar estava condicionada al fet que abonés, com havia anat fent des del mes d'agost del 2020, el preu d'arrendament de l'habitatge actual on resideixen la Sra. Beatriz Martín Sánchez i els seus dos fills, i això fins que aquests assolissin la seva independència econòmica més enllà de la seva majoria d'edat i sempre que continuessin els estudis superiors amb aprofitament.

1.4. Ambdues parts van presentar recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, l'11 de maig del 2023, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència que desestimava ambdós

recursos i que confirmava íntegrament la decisió de la primera instància en la seva part dispositiva.

1.5. La representació processal de la Sra. Beatriz Martín Sánchez va formular un incident de nul·litat contra aquesta decisió, i, l'11 d'octubre del 2023, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que desestimava aquesta pretensió d'anul·lació de la sentència, indicant que contra aquest aute es podia interposar un recurs d'apel·lació en els termes previstos a l'article 18 *quater* 4t de la Llei transitòria de procediments judicials.

1.6. El 2 de novembre del 2023, la representació processal de la Sra. Beatriz Martín Sánchez va interposar un recurs d'empara contra l'aute de l'11 d'octubre del 2023 i contra la sentència de l'11 de maig del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de la recurrent

- En primer lloc, la recurrent al·lega que l'aplicació d'una nova normativa en tràmit de recurs sobre una resolució ja dictada i que afecta al fons del procés deixa buit de contingut tot allò que s'ha practicat fins ara.

- Segons el parer de la recurrent, la Sala Civil no pot transformar la naturalesa del procediment tramitat en primera instància; si s'havia tramitat com a un procediment de mesures definitives, no es poden convertir en provisionals.

- Això provoca que tot el procediment dut a terme en primera instància, així com tot el procediment probatori practicat hagin estat inútils.

- En segon lloc, la recurrent addueix que les resolucions de la Sala Civil donen força de cosa jutjada a la sentència de la primera instància, ja que es despleguen tots els elements de la cosa jutjada i un

nou procediment instant mesures definitives no podrà tramitar-se a causa d'aquest obstacle.

- En tercer lloc, malgrat que la Sala Civil afirma que el nou procediment dona més garanties a les parts, en realitat les situa en indefensió i desempara, perquè si no s'hagués interposat recurs d'apel·lació les mesures adoptades per la Batllia haurien tingut vocació de permanència en el temps sense patir cap mena de vici de nul·litat.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que declari la nul·litat de les resolucions impugnades i que retrotregui les actuacions al moment anterior a dictar-se la sentència de la Sala Civil que desestima els recursos d'apel·lació, per tal que se'n dicti una altra "*entrant al fons dels recursos de les parts, i procedint a la seva resolució, prenent en consideració els elements probatoris obrant en Autes*".

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- En la seva sentència, la Sala Civil exposa que ambdues parts, que eren parella estable en el marc de la qual van tenir dos fills, demanen en el moment de la seva separació determinades mesures provisionals.

- Sobre el recurs d'apel·lació de la recurrent, la Sala Civil recorda que en aquesta fase es tracta de prioritzar la celeritat en detriment de la pràctica de les proves que poden retardar la decisió, amb la finalitat de protegir els interessos de les parts, concretament dels menors d'edat, fins que es dictin les mesures definitives de la crisi familiar. Per aquest motiu, considera que la pensió d'aliments, a la vista de la prova indiciària, sembla ponderada, i no és oportú resoldre la pensió compensatòria.

- En l'aute que resol l'incident de nul·litat, la Sala Civil considera que a la vista de la nova regulació processal del Codi de procediment civil, entrada en vigor mentre es tramitava aquest procediment, allò que s'ha dut a terme és aprofundir en la capacitat de defensa de les parts respecte de la legislació anterior, la qual no s'aplicava a les parelles no matrimonials. La doctrina jurisprudencial convertia la via de les mesures provisionals generals en mesures definitives per a aquests casos.

- A partir d'aquest moment el dret a la igualtat en la llei per a les persones unides per una convivència estable va ser plena -en l'àmbit processal- i es posava fi a un tractament jurisprudencial singular per a les parelles no matrimonials amb fills menors.

- Seguidament, manifesta que d'acord amb la disposició transitòria primera del Codi de procediment civil, atès que la sentència de la primera instància va ser dictada el 26 de juliol del 2022, la nova legislació més garantista podia ser aplicable.

- Per aquests motius, conclou que no s'ha vulnerat el dret a la defensa, ni el dret a un judici just.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració dels drets constitucionals a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'aute del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE, o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa la qüestió constitucional que aquest Tribunal ha de resoldre és la de saber si pel fet de desestimar l'incident de nul·litat presentat per la recurrent la Sala Civil ha vulnerat els drets a la jurisdicció i a un procés degut.

3.5. No obstant això, abans de pronunciar-se sobre el fons d'aquest recurs, el Tribunal Constitucional ha de pronunciar-se sobre la seva admissibilitat.

3.6. D'ençà la modificació processal introduïda per la Llei 24/2018, del 18 d'octubre, del Codi de procediment civil, aquest Tribunal Constitucional ha declarat reiteradament que el recurs d'empara es pot plantejar de manera directa contra les resolucions fermes del Tribunal Superior de Justícia i del Tribunal de Corts (article 86 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional) i també, de manera indirecta, quan s'ha formulat l'incident de nul·litat previst en l'article 18 *quater* de la Llei transitòria de procediments judicials contra les resolucions definitives que vulneren els drets fonamentals.

3.7. Tanmateix, si s'opta per la via indirecta, aquesta via s'ha de completar amb la tramitació de les dues instàncies que determina la Llei, sense que es pugui formular l'empara fins que no s'hagi resolt el recurs d'apel·lació contra la primera decisió, ja que la Llei ha volgut considerar aquest incident de nul·litat com a un procediment urgent i preferent que té per objecte el dret a la jurisdicció (article 10 de la Constitució i article 6.3 de la Llei qualificada de la Justícia).

3.8. De les causes presentades davant aquest Tribunal se'n desprèn que aquesta doble via oberta per l'article 18 *quater* de la Llei transitòria de procediments judicials suposa regularment dificultats hermenèutiques i, per consegüent, s'hauria d'optar de manera preferent per la via directa del recurs d'empara contra les decisions definitives del Tribunal Superior de Justícia o del Tribunal de Corts en lloc de per la via indirecta.

3.9. En aquesta causa, la representació processal de la recurrent va seguir el procediment indirecte presentant davant la Sala Civil un incident de nul·litat contra la sentència d'aquesta mateixa Sala, però no va interposar recurs d'apel·lació contra la decisió que desestimava l'incident esmentat (aute de l'11 d'octubre del 2023), sinó que va interposar directament recurs d'empara el 2 de novembre del 2023, tot i que la Sala Civil li indicava que contra el seu aute es podia interposar recurs d'apel·lació en els termes previstos a l'article 18 *quater* 4t de la Llei transitòria de procediments judicials.

3.10. La manca d'aquest recurs d'apel·lació contra la desestimació de l'incident de nul·litat justifica la inadmissibilitat d'aquest recurs d'empara per prematur.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2023-75-RE interposat per la representació de la Sra. Beatriz Martín Sánchez contra l'aute de l'11 d'octubre del 2023 i contra la sentència de l'11 de maig del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Notificar aquest aute a la representació processal de la recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 20 de novembre del 2023.

Jean-Yves Cullet Joan Manel Abril Campoy

President Vicepresident

Dominique Rousseau Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat Magistrat
